



2022 was een jaar met veel belangrijke ontwikkelingen voor beursgenoteerde ondernemingen in Nederland en hun stakeholders. De VEUO richt zich daarbinnen met name op corporate governance in brede zin, verslaggeving en accountancy, en vanzelfsprekend duurzaamheid.

De VEUO onderhoudt contacten met regelgevers en toezichthouders, en met organisaties en commissies zoals de Monitoring Commissie Corporate Governance Code, de AFM, ministeries, VNO-NCW, Eumedion, de VEB, Euronext Amsterdam, de NBA en haar Europese zusterorganisatie EuropeanIssuers. De VEUO zet zich daarbij in voor een gezond ondernemings- en vestigingsklimaat voor beursondernemingen en is het afgelopen jaar bijzonder actief geweest om de verschillende ontwikkelingen zo goed mogelijk te adresseren. Hieronder enkele belangrijke voorbeelden.

1 ACTUALISATIE NEDERLANDSE CORPORATE GOVERNANCE CODE

Een in het oog springende gebeurtenis op governancegebied in 2022 betrof de presentatie van de geactualiseerde Code eind december 2022. Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de grotere nadruk op ESG en duurzame corporate governance, een veranderende tijdgeest en verschillende wetswijzigingen waren aanleiding voor de Monitoring Commissie om de Code te vernieuwen.

In de herziene Code staat *duurzame* lange termijn waardecreatie centraal. Mens en milieu hebben zo ook in de Code hun plaats gekregen in de strategie van de onderneming. Van ondernemingen wordt gevraagd in dialoog te gaan met hun stakeholders en aan te geven hoe de ondernemingscultuur bijdraagt aan hun duurzaamheidsstrategie, en om over de resultaten van die strategie te rapporteren. De Code verlangt ook dat aandeelhouders het belang van duurzame lange termijn waardecreatie onderkennen en benadrukt het belang van duurzame aandeelhoudersbetrokkenheid. De VEUO heeft aandacht gevraagd voor de rol van stemadviseurs en de veelgehoorde klacht van beursgenoteerde ondernemingen dat zij nog onvoldoende openstaan voor een dialoog over hun stemadviezen. De herziene Code onderschrijft het belang van die dialoog.

De herziene Code legt een grotere nadruk op diversiteit en inclusie, die verder gaan dan gender. In lijn daarmee hanteert de Code een ruimere D&I-definitie en verlangt zij dat ondernemingen ter zake een beleid voor de gehele onderneming vaststellen. Daarbij moeten onder meer concrete, passende en ambitieuze D&I-doelen worden geformuleerd om een goede samenstelling te bereiken van het bestuur, de RvC, de eventuele ExCo, en de subtop.

De VEUO heeft concrete bijdragen geleverd aan de consultatie van de nieuwe Code en daarnaast veel gesprekken gevoerd met de Monitoring Commissie en de andere schragende partijen. Zij heeft benadrukt dat op het gebied van ESG de internationale ontwikkelingen voorrang moeten krijgen, en dat in overeenstemming met het standpunt van de Europese Commissie die zich zorgen maakt over een Europese lappendeken van verschillende duurzaamheidsregimes in de diverse lidstaten.

De VEUO heeft haar appreciatie uitgesproken voor de wijze waarop de Monitoring Commissie het herzieningsproces van de Code heeft vormgegeven. De Code is geen regelgeving – en moet ook niet

als zodanig worden begrepen – maar bevat principes en *best practices* die over het algemeen worden gedragen door de schragende partijen van de Code. Zij hebben soms uiteenlopende visies en de Commissie is er wederom in geslaagd die op slagvaardige wijze bij elkaar te brengen. Juist het karakter van gebalanceerde zelfregulering draagt bij aan het grote draagvlak van de Code onder Nederlandse beursondernemingen, en daarmee aan een goede corporate governance van het beursgenoteerde bedrijfsleven.

Op dit moment loopt een verkenning vanwege het Ministerie van Economische Zaken naar de toekomst van de Code en de Monitoring Commissie en de VEUO is voorstander van handhaving van de bestaande, goed werkende structuren.

2 ONTWIKKELINGEN OP HET GEBIED VAN DUURZAAMHEID

De VEUO ziet een belangrijke rol voor ondernemingen en hun stakeholders om gezamenlijk bij te dragen aan duurzame lange termijn waardecreatie en voor ondernemen met eerbiediging van mensenrechten en het milieu. De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid zijn evenwel talrijk en het aantal initiatieven is soms moeilijk bij te houden. Er is behoefte aan coördinatie en duidelijkheid hoe met de veelheid aan voorstellen voor wet- en regelgeving om te gaan. Onze leden uiten daarover herhaaldelijk hun zorgen, ook omdat het speelveld steeds onoverzichtelijker wordt. De VEUO stelt zich mede ten doel deze zorg te adresseren en te blijven delen met andere partijen en organisaties in dit veld, met inbegrip van de wetgever, toezichthouders en de Monitoring Commissie. Daarbij staat onverminderd voorop dat de VEUO wil bijdragen aan het verder brengen van duurzaamheid en de bestrijding van klimaatverandering.

Twee onderwerpen vormen specifiek onderwerp van gesprek, (i) duurzaamheidsrapportage en (ii) gepaste zorgvuldigheid (due diligence). In 2022 ging veel aandacht uit naar de volgende voorstellen:

- De in [november 2022](#) goedgekeurde en op 5 januari 2023 in werking getreden [EU Corporate Sustainability Reporting Directive](#) (CSRD). De CSRD heeft als voornaamste doel ondernemingen meer transparantie te laten betrachten over de duurzaamheidsaspecten van het ondernemen. De verschafte informatie moet vergelijkbaar, betrouwbaar en eenvoudig te raadplegen zijn. Op grond van deze Richtlijn zullen de meeste beursondernemingen begin 2025 moeten rapporteren over hun activiteiten in 2024. De precieze verslaggevingsstandaarden worden nader uitgewerkt in de zgn. European Sustainability Reporting Standards (ESRS). De omvang daarvan illustreert de grote complexiteit en veelomvattendheid van dit wetgevingsproces. De VEUO heeft, samen met VNO-NCW, [gereageerd](#) op de voorstellen daartoe teneinde de standaarden meer betekenisvol en beter werkbaar te maken voor de praktijk. Daarbij hebben wij ook verzocht afstemming te blijven zoeken met de diverse andere internationale initiatieven op dit terrein. Mede naar aanleiding van de consultatie is het aantal openbaarmakingsvereisten onder de ESRS uiteindelijk gereduceerd, maar het aantal datapunten dat gerapporteerd moet worden is nog steeds meer dan indrukwekkend. Bedoeling is dat [de eerste set ESRS](#)

in juni 2023 wordt vastgesteld door de Europese Commissie. Op dit moment wordt een tweede set van zogenaamde sectorspecifieke ESRS-standaarden ontwikkeld.

- Daarnaast is er de [EU Taxonomieverordening](#), op grond waarvan een aantal grote beursondernemingen in 2022 al voor het eerst heeft moeten rapporteren over hun activiteiten met betrekking tot twee milieudoelstellingen inzake klimaatverandering. De Verordening bevat een EU Taxonomie (een begrippenkader) waarmee kan worden vastgesteld of een activiteit als 'ecologisch duurzaam', oftewel 'groen', kwalificeert. Gedachte is dat dit kader als basis dient voor andere EU-regelgeving en dat ondernemingen gaan rapporteren hoe duurzaam hun activiteiten zijn.
- Met het oog op de gepaste zorgvuldigheid (*due diligence*) binnen de waardeketen van ondernemingen is op [23 februari 2022](#) een belangrijk en vergaand voorstel voor een [EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive](#) (CSDDD) gepresenteerd. Dit voorstel bevat een uitgebreide zorgvuldigheidsplicht voor ondernemingen ten aanzien van, kort gezegd, de impact van hun activiteiten en die van derden waarmee zij samenwerken op mensenrechten en het milieu. Ondernemingen worden verplicht gepaste zorgvuldigheid te betrachten en een beleid op te stellen voor het in kaart brengen, voorkomen, beperken, beëindigen en verantwoorden van de negatieve effecten van hun bedrijfsactiviteiten voor mensenrechten (zoals kinderarbeid, dwangarbeid etc.) en het milieu (zoals vervuiling, biodiversiteitsverlies etc.). Daarbij krijgen ondernemingen ook vergaande zorgtaken jegens de activiteiten van hun zakelijke relaties. De conceptrichtlijn is op dit moment nog volop onderwerp van debat op Europees niveau.
- Een nationaal voorstel dat grote gelijkenis met de CSDDD vertoont, maar tegelijkertijd op significante punten daarvan afwijkt, is het initiatiefwetsvoorstel van GroenLinks, ChristenUnie, SP, PvdA, D66 en Volt inzake [Verantwoord en duurzaam internationaal ondernemen](#). De Raad van State heeft daarover zeer kritisch geadviseerd, en kwam zelfs tot het oordeel dat invoering van dit wetsvoorstel onverantwoord was. Dit onder meer vanwege de zeer open en vaak onduidelijke normstellingen, de ruime reikwijdte, het uitgebreide bestuursrechtelijk handavingsmechanisme, en het strijdig zijn met de beginselen van rechtszekerheid en evenredigheid. Naar aanleiding van dit advies is het voorstel gewijzigd, maar niet op materiele punten. De VEUO heeft haar grote zorgen daarover eveneens [geuit](#), grotendeels langs dezelfde lijnen als de Raad van State. Daarnaast meent de VEUO dat dit onderwerp op Europees niveau moet en veel beter kan worden geregeld.

3 DIVERSITEITSWETGEVING

Op 1 januari 2022 is de wet 'Diversiteit in de top' in werking getreden. Deze wet heeft als doel de doorstroom van vrouwen naar de top te bevorderen, met daarbij twee belangrijke maatregelen voor beursondernemingen:

- (i) een 1/3e ingroeiquote voor commissarissen:¹ een evenwichtige samenstelling in de RvC van ten minste 1/3^e mannen en 1/3^e vrouwen; en

¹ Bij een one-tier board ziet de regeling op de niet-uitvoerende bestuurders.

- (ii) de verplichting voor grote vennootschappen om ambitieuze en passende streefcijfers voor het bestuur en de subtop vast te stellen en daarover te rapporteren in het bestuursverslag over 2022 én aan de SER via het [diversiteitsportaal](#).²

Op grond van deze regeling hebben beursondernemingen het afgelopen jaar een plan van aanpak moeten formuleren, en zullen zij dit jaar gaan rapporteren over de stappen die zij op dit terrein hebben gemaakt.

4 DE VIRTUELE ALGEMENE VERGADERING

In december 2022 [kondigde](#) de minister aan dat de AVA Spoedwet niet langer verlengd zou worden. De wet is in april 2020 onder andere op initiatief van de VEUO tot stand gekomen toen de Coronapandemie in volle hevigheid was uitgebroken en fysiek vergaderen onmogelijk maakte. Door het stoppen van deze wet kunnen sinds 1 februari 2023 geen uitsluitend virtuele algemene aandeelhoudersvergaderingen meer gehouden worden.

Ondertussen is wel een structurele wettelijke regeling voor de virtuele AV in de maak. In december 2022 is een [consultatievoorstel](#) gepubliceerd, op grond waarvan een digitale aandeelhoudersvergadering zoveel mogelijk een afspiegeling moet zijn van een fysieke vergadering: aandeelhouders moeten met beeld en geluid kunnen deelnemen aan de vergadering, daarin het woord kunnen voeren en stemmen. Het voorstel vereist dat de optie om digitaal te kunnen vergaderen in de statuten wordt opgenomen. De VEUO heeft op deze consultatie [gereageerd](#). Hoewel de regeling als zodanig wordt verwelkomd, heeft het wat betreft de VEUO de voorkeur het vereiste van een statutaire voorziening niet op te nemen; immers, alle vergaderrechten van aandeelhouders worden ten volle gerespecteerd, en dan zou een vennootschap in de 21^e eeuw digitaal moeten kunnen vergaderen, al is het maar vanuit een oogpunt van duurzaamheid. Een ander punt, waarvoor de VEUO vaker aandacht heeft gevraagd, is het verzoek de bestaande oproepingstermijn voor AV's van maar liefst 42 dagen in te korten. Dit is – ook in vergelijking met ons omringende landen – een buitengewoon lange termijn die de slagvaardigheid van beursvennootschappen inperkt.

5 ONTWIKKELINGEN OP ACCOUNTANCYTERREIN

We zien een aanzienlijk en toenemend aantal ontwikkelingen op accountancyterrein. Rode draad is de accountant te positioneren als behartiger van het maatschappelijk belang en aan te sporen tot meer informatieverschaffing. Ook wil men de 'verantwoordingsketen' versterken:

- Aanscherping van het zgn. in control statement en dit omvormen tot een bredere Verklaring Omtrent Risicobeheersing. Onder meer de Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants (NBA) pleit ervoor de reikwijdte van het in control statement uit te breiden van financiële verslaggevingsrisico's naar operationele en compliance risico's. Dit raakt direct de corporate governance van beursgenoteerde ondernemingen en heeft de aandacht van de VEUO. Zoals recent door de minister van Financiën genoemd in haar [brief](#) aan de Kamer: "Ik herken niet dat er breed draagvlak is voor het invoeren in de Code van een VOR, zoals

² Deze verplichting geldt niet voor de raad van commissarissen en niet-uitvoerende bestuurders van beursondernemingen, omdat voor hen al het onder (i) genoemde ingroeiquoteum geldt (artikel 2:142b leden 2 en 3 BW).

bedoeld in het rapport 'Versterking Verantwoordingsketen'. (...) de [Monitoring] Commissie [heeft] toegelicht dat het opnemen van een uitgebreidere VOR een controversieel onderwerp is waaraan ruimschoots tijd en aandacht moet worden besteed. (...) Hierbij gaf VEUO aan zeer kritisch te zijn over het voorstel van de Universiteit Leiden en meende zij dat nut en noodzaak ervan eerst goed onderzocht en onderbouwd dienen te worden, ook in internationaal perspectief." De VEUO staat in beginsel constructief tegenover de wens naar een VOR te kijken, maar vraagt daarbij aandacht voor een goed doordachte regeling. Dit is complexe materie, de regeling in de Nederlandse Code voldoet aan internationale best practice, en voorkomen moet worden dat de gedachte gaat leven dat ondernemingen al hun risico's kunnen elimineren.

- Eind 2022 heeft de NBA een concept Handreiking gepubliceerd waarmee zij beoogt een nieuwe invulling te geven aan de rol van de externe accountant in de algemene vergadering. De NBA vindt het bij de maatschappelijke rol van de accountant passen dat deze tijdens de AV niet alleen een presentatie geeft over de controle en de daaruit voortvloeiende bevindingen, maar tevens al dan niet op vragen van aandeelhouders andere observaties deelt. De VEUO waardeert en onderschrijft het belang dat de NBA hecht aan het vertrouwen van aandeelhouders in de externe accountant. De externe accountant is immers van groot belang voor beursgenoteerde ondernemingen en de daarbij betrokkenen. Tegelijkertijd heeft de VEUO kritische kanttekeningen geplaatst bij de wijze waarop deze concept Handreiking is vormgegeven. Voor de positie van en het vertrouwen in de externe accountant is van belang dat duidelijkheid bestaat over zijn rol en hetgeen men wel en niet van hem mag verwachten. Daarin lijkt de herziene Handreiking niet te zijn geslaagd. Sterker nog, zij creëert vooral onduidelijkheid door voorbij te gaan aan het wettelijk uitgangspunt dat bestuur (en RvC) verantwoordelijk zijn voor de informatievoorziening aan de algemene vergadering. De voorgestelde aanpak waarbij de accountant zich op dit terrein van het bestuur begeeft, leidt tot belangrijke praktische complicaties die niet afdoende lijken te worden onderkend en geadresseerd. Onbedoeld wordt daarmee bewerkstelligd dat de open communicatie tussen externe accountant en beursgenoteerde controlecliënt juist kan worden bemoeilijkt, terwijl het in niemands belang is als de externe accountant algemene en niet door controlewerkzaamheden onderbouwde observaties ten beste gaat geven over bijvoorbeeld het risicobeheersingssysteem en de cultuur binnen de onderneming.

6 BESLUIT

Beursondernemingen vormen een belangrijk onderdeel van de Nederlandse samenleving en economie: zij zijn daaruit niet weg te denken. Dat onderstreept hun belang, en hun verantwoordelijkheden. Beursondernemingen bieden volop mogelijkheden en kansen aan degenen die daarin investeren, die daarin en daarvoor in en buiten Nederland werken, aan hun klanten en hun toeleveranciers, en hun andere stakeholders. Zij streven naar duurzame langetermijnwaardcreatie met respect voor mens en milieu. De VEUO behartigt hun belangen op het brede terrein van corporate governance, ESG en externe verslaggeving. Dat komt ten goede aan deze ondernemingen, maar ook aan de samenleving als geheel. Daarom zet de VEUO zich hier graag voor in.